

ABP-topman: 'We lijden onder het huidige pensioenstelsel'

FD - Martine Wolzak 5 sept

Harmen van Wijnen trad een halfjaar geleden aan als topman van pensioenfonds ABP, aan de vooravond van het nieuwe pensioenstelsel, dat volgend jaar moet ingaan. Maar de politiek moet er nog over beslissen. Haast is geboden, vindt Van Wijnen. 'We moeten nu de stap zetten.'

Bestuursvoorzitter Harmen van Wijnen van ABP

Bestuursvoorzitter Harmen van Wijnen van ABP Foto's: Kato Tan voor het FD

In het kort

- Harmen van Wijnen trad in januari aan als bestuursvoorzitter van pensioenfonds ABP.
- Het Nederlandse parlement behandelt binnenkort een aardverschuiving in de sector: de nieuwe pensioenwet.
- Van Wijnen wil daarom een betere samenwerking met uitvoerder APG.
- Ook pleit hij voor speelruimte voor pensioenbestuur in het nieuwe stelsel.

Harmen van Wijnen kijkt met een dubbel gevoel terug op zijn eerste halfjaar als bestuursvoorzitter van ABP, een van de grootste pensioenfondsen ter wereld. ABP regelt het pensioen van 3,1 miljoen (oud-)ambtenaren en heeft een vermogen van €514 mrd.

Het was dan ook een bijzonder halfjaar. ABP raakte tientallen miljarden aan vermogen kwijt, maar kon toch voor het eerst sinds 2010 de pensioenen verhogen (indexatie), door de oplopende rente en versoepelde regels.

Die paradox is niet meer uit te leggen, zegt Van Wijnen in gesprek met het FD aan de vooravond van de behandeling van de nieuwe pensioenwet, waar de Tweede Kamer maandag mee begint. Zeker niet in tijden van crises: de oorlog in Oekraïne, de energiecrisis, de torenhoge inflatie die de koopkracht van Nederlanders raakt. Hij is blij met de verhoging van de pensioenen. 'Als je me 's nachts wakker maakt en vraagt wat ik het liefste wil, dan zeg ik: indexatie.' Maar het dubbele gevoel blijft.

Van Wijnen kwam via wat hij zelf 'rare omzwervingen' in zijn carrière noemt, terecht bij ABP. Hij was ooit de jongste partner bij adviesclub EY, maar koos voor de theologie na het overlijden van een goede vriend. Hij is ook predikant.

In januari gooide ABP zijn bestuursmodel om. De afgevaardigden van de sociale partners kregen een toezichhoudende rol, daarvoor in de plaats kwam een fulltime uitvoerend bestuur van drie personen. Van Wijnen, eerder algemeen directeur van het fonds, werd de voorzitter. Zijn voorganger Corien Wortmann was een boegbeeld van de pensioensector, een sector met een taai imago die soms moeite heeft om uit te leggen wat ze nou eigenlijk doen.

Daar ligt een taak voor ABP en voor hem, denkt Van Wijnen. 'De aard van pensioenwerk is niet het meest sprankelende die er is. Pensioen is een duurzaam product en daar hoort een bepaald profiel bij. Dat is een kwaliteit. Maar wat we ook nodig hebben: dat we willen luisteren en het moeilijke verhaal willen vertellen. En ja, diep in mij schuilt natuurlijk ook iemand die het leuk vindt om op een podium te staan en verhalen te vertellen. Dat onderdeel van het profiel sprak me erg aan.'

ABP wisselt een jaar voor de ingang van het nieuwe pensioenstelsel, een ware aardverschuiving, van bestuursmodel. Is die timing niet ongelukkig?

'Dé reden voor het nieuwe bestuursmodel zijn juist de crises waar we middenin zitten en de overgang naar het nieuwe stelsel', zegt Van Wijnen. Hij vindt het nieuwe stelsel veel beter uit te leggen. Elke leraar of politieagente krijgt een persoonlijke pensioenpot, die meebeweegt met de beurs. Wel blijft er een solidaire buffer, die bij tegenvallers kan worden ingezet.

'We staan voor een zeer grote uitdaging en hebben een uitvoerend bestuur nodig dat daar 24/7 mee bezig is. Het vorige bestuur deed het erg goed. Maar je kunt een fonds als ABP niet overlaten aan parttime bestuurders.'

Een andere reden voor de bestuurswissel: een betere aansturing van APG. Dat regelt de uitvoering van de pensioenen van ABP en zeven andere fondsen, waaronder die voor bouwvakkers. In 2008 werd APG gesplitst van moeder ABP.

Werd APG eerder zo slecht aangestuurd?

'Je hoeft niet ziek te zijn om beter te worden. We staan aan de vooravond van een grote operatie en dat vraagt om een betere samenwerking met APG. Daarvoor moeten data opgeschoond, de communicatie verbeterd, de systemen aangepast. Ik heb de vorige situatie weleens vergeleken met een trein met allerlei wagonnetjes. Aan het ene uiteinde zat ons bestuur, aan het andere de raad van bestuur van APG. Als aan de ene kant iets werd gezegd, ging het naar een bestuurscommissie, dan naar een medewerker van het bestuursbureau, dan naar een medewerker van APG, dan naar de directie van APG en vervolgens naar de raad van bestuur van APG. Voor de overtocht naar het nieuwe stelsel moeten we van die trein af, naar een catamaran waarin we goed op elkaar zijn afgestemd.'

APG heeft nog zeven andere klanten.

'Ja, als dat ons maar niet voor de voeten loopt. Ik wil een uitvoerder wiens strategie 100% in het verlengde ligt van onze strategie. En wij zijn niet zomaar een partij, we zijn 92% aandeelhouder.' Het startpunt van die strategie zijn de (oud-)werknemers bij de overheid en het onderwijs, voor wie ABP het pensioen verzorgt.

Deze maand behandelt de Tweede Kamer de nieuwe pensioenwet, die vanaf 1 januari 2023 in moet gaan. De Tweede én Eerste Kamer moeten het wetsvoorstel binnen vier maanden goedkeuren om die datum te halen. Sommige Kamerleden morren dat dit te snel gaat: het gaat immers om de grootste stelselhervorming sinds het verdwijnen van het ziekenfonds in 2006. Van Wijnen ziet uitstel echter absoluut niet zitten. 'Alle wetswijzigingen die nu nog worden aangedragen, vind ik gelegenheidsargumenten of achterhoedegevechten. Ja, dat is een botte uitspraak, maar we moeten nu de stap zetten. We lijden onder het huidige stelsel.'

Zijn er dan geen punten die u nog gewijzigd wil zien?

'De neiging bestaat dat de wetgever en toezichthouder op elk onderdeel van de wet alles dicht regelen.' Bijvoorbeeld dat ze met regels komen voor de solidaire buffer die ABP vooralsnog wil aanhouden. Dat vindt Van Wijnen niet optimaal. 'Geef beleidsruimte aan het bestuur, geen set formules waar we alleen maar getalletjes in moeten stoppen. Dat is toch niet leuk voor een bestuurder. Dan was ik wel boekhouder geworden.'

De wetgever is vast niet alleen maar bezig met of u een leuke baan heeft.

'Ik ben de eerste om te zeggen dat het niet om meneer Van Wijnen gaat. Maar ik ben er wel voor de deelnemers, en een evenwichtige belangenafweging. Geef daar speelruimte voor. Als we niet oppassen krijgen we hele strenge voorschriften in de lagere regelgeving.'

Nu betaalt ABP de pensioenen uit een grote gemeenschappelijke pot. Straks kunnen pensioenfondsen kiezen tussen een individuele regeling en een solidair contract. In elke variant krijgen mensen een persoonlijk potje, maar in de solidaire regeling houdt het fonds ook een buffer aan. Verzekeraars bieden al individuele regelingen aan op de markt. ABP concurreert niet om die klanten, maar regelt 'automatisch' alle pensioenen van (oud-)werkenden in de ambtenarij en het onderwijs.

Het Verbond van Verzekeraars zei tegen het FD: op termijn kiest iedereen toch voor de individuele regeling, niet voor solidariteit. Wat denkt u?

'Dat vind ik geen verbazingwekkende uitspraak. De slager zal ook zeggen: u moet vlees eten.'

Ze krijgen bijval van buitenlandse pensioenskundigen. Die schreven in een rapport: het nieuwe Nederlandse stelsel zal leiden tot een individuele regeling.

'Met deze vraag raak je me in mijn ziel. Ik vind het een teken van beschaving dat we in Nederland voorzieningen hebben, niet alleen voor mensen die nu werken, maar ook als ze invalide of gepensioneerd zijn. Dat we pech en geluk delen met elkaar. Als je een systeem overlaat aan de markt — en dat kan de keuze zijn van een land, natuurlijk — dan geef je een stuk beschaving op. En ik zal tot mijn laatste snik vechten voor die beschaving.'